

Mitä tulisi tutkia? Vuoropuhelua viestintäpolitiikan ja tieteen rajapinnalla.

Kooste pyöreän pöydän keskustelusta

24.09.2025

Tekijä: DECA-konsortio

Tutkimuksen rahoittaja: Strategisen tutkimuksen neuvosto

Taustaa

Syyskuussa 2025 Demokratian episteeminen toimintakyky algoritmien aikakaudella (DECA) kutsui koolle asiantuntijoita keskustelemaan tutkimuksen roolista suomalaisen viestintäpolitiikan tukemisessa. Keskustelua käytiin muun muassa viestintäpolitiikan nykyisistä ja tulevaisuuden haasteista sekä kotimaisen ja EU:n lainsäädännön mahdollisuuksista niiden ratkaisemiseksi. Tilaisuudessa alustivat Liikenne- ja viestintäministeriön ylitarkastajat **Roosa Patrakka** ja **Eero Salojärvi** LVM:n selvitys- ja tutkimustyöstä sekä Traficomin johtava asiantuntija **Petri Makkonen** medianvapausasetuksesta juontuvista valvontatehtävistä ja niiden käytännön toteutuksesta. Lisäksi Professori **Hannu Nieminen** tarjosi katsauksen tämänhetkiseen akateemiseen viestintäpolitiikan tutkimukseen. Puheenjohtajana toimi DECA-konsortion tutkija **Outi Puukko**.

Tilaisuuteen ilmoittautui seuraavien tahojen edustajia: Aikakausmedia ry, DECA-hanke, Jyväskylän yliopisto, Liikenne- ja viestintäministeriö, Marketing Finland, Qatalisgroup, Suomen tiedetoimittajien liitto, Tampereen yliopisto, Toimittajat ilman rajoja – Suomi ry, Traficom, Turun yliopisto, Uutismedian liitto ja YLE

Raportin laadinnan periaatteet

Tämä raportti on koostettu pyöreän pöydän tilaisuudessa tehtyjen muistiinpanojen pohjalta. Keskustelussa ja raportin laadinnassa on noudatettu niin sanottua Chatham House -periaatetta, jonka mukaan nimettyjä alustuksia lukuunottamatta keskustelijoiden henkilöllisyyttä ei tietoja käytettäessä saa paljastaa.

Tilaisuudessa kuullut alustukset

Alustus 1: Eero Salojärvi (LVM)

Salojärvi toi esiin, että AVMS-direktiivi mahdollistaa niin kutsutun prominence-sääntelyn, jonka tarkoitus on edistää kotimaisten mediapalveluiden kilpailukykyä ja näkyvyyttä älylaitteissa sekä digitaalisissa palveluissa ja alustoilla nykyisessä markkinatilanteessa, jossa isoilla kansainvälisillä mediayhtiöillä on etulyöntiasema. LVM laatii selvityksen eri vaihtoehtoista sääntelyn toteuttamiseksi. Selvitys julkaistaan kevään 2026 aikana.

AVMS-direktiivin mahdollistama [maksu-/investointivelvoite](#) velvoittaisi Suomessa toimivat globaalit palvelut rahoittamaan suomalaisia sisältöjä. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä keskeinen rooli direktiivin kansallisessa toimeenpanossa. LVM tukee valmistelussa.

Ministeri Lulu Ranne järjesti 19.9.2025 pyöreän pöydän keskustelun, jossa keskusteltiin STT:n tilanteesta ja media-alan muutoksesta laajemmin. Keskustelussa todettiin, että tilanne on konkreettinen esimerkki nykyajan haasteista ja on tarve yhteiselle mediapolitiikalle, joka ei rajoitu Liikenne- ja viestintäministeriöön. Hallituskauden aikana tehdään selvitys, jossa pohditaan mediakentän tilaa.

Nykyinen tv-toimilupakausi päättyy 2027, pohditaan mikä sen tulevaisuus on, kun on paljon ilmaisia kanavia.

EU-tasolla on nyt laajemmin herätty media-alan haasteisiin. Nyt on kuitenkin enemmän rahaa käytössä kuin aiempina vuosina. Suomelle iso kysymys on se, miten pieni kielialue voi hyötyä EU-tason toimista.

EU-tasolla painopiste on alustayritysten sääntelyssä. Sääntelyn vaikutukset tiedotusvälineisiin vielä epäselvät. Onko sääntely ja sen toimeenpano tarpeeksi tehokasta ja oikein suunnattua vai heikentyykö kilpailutilanne entisestään, jos sääntelyn noudattaminen vie resursseja kansallisilta toimijoilta samalla kun kansainväliset digijätit selviävät sääntelystä melko helposti?

Salojärvi nosti esiin muun muassa seuraavia kysymyksiä ja keskustelunaiheita:

Tekoäly: Mitä tekijänoikeus tarkoittaa tekoälyn aikakaudella? Miten EU:n maailmanlaajuinen kilpailukyky varmistetaan?

Alustapalveluiden kasvava suosio: Siirtyvätkö nuoret koskaan perinteisen median pariin? Miten alaikäisiä voitaisiin suojella alustojen aikakaudella? Tietosuojan näkökulmasta on hyvä pohtia, rajoitetaanko tai koulutetaanko käyttäjiä?

Mediankäytön erkaantumiseen sukupolvien välillä: Milloin paperilehti ja tv ovat liian kalliita tuloihin nähden? Mitä ennakoivia toimenpiteitä tarvittaisiin? Miten varmistetaan sananvapaus ja tiedon välittäminen?

Alustus 2: Sanni Jokinen (Traficom)

Jokinen kertoi, että EMFA:n myötä Traficomille on tullut kolme uutta tehtävää. Näistä ensimmäinen on mediatyhtiöiden omistustietokannan ylläpito. Toinen liittyy yrityskauppojen valvontaan eli media-alan keskittymien arviointiin. Kolmantena on raportointi julkisen sektorin valtionmainontaa koskevista ostoista. Lisäksi Traficom osallistuu uuden mediapalvelulautakunnan työskentelyyn (EBMS – European Board for Media Services). Tästä huolimatta Traficomille ei ole luvassa lisää rahoitusta.

Jokinen avasi puheenvuorossaan tarkemmin eri tehtävien sisältöjä:

Tehtävä 1: Mediatyhtiöillä on velvollisuus julkaista omistusta koskevat tiedot verkkosivuillaan ja ilmoittaa niistä Traficomille. Traficom ylläpitää näistä tiedoista koostuvaa tietokantaa verkkosivuillaan. Ensimmäinen versio tietokannasta (Excel-tilukko tai vastaava) julkaistaan, kun Traficom on saanut riittävästi ilmoituksia mediatyhtiöiltä. Tähän mennessä ilmoituksia on tullut vasta kourallinen.

Tehtävä 2: Yrityskauppoja arvioidaan eri näkökulmista. Arvioinnin kohteina ovat vaikutukset median monimuotoisuuteen, toimituksellisen riippumattomuuden suojausmekanit sekä taloudellinen kestävyys ilman yrityskauppaa. Aikaa arvioinnin tekemiseen on 65 työpäivää. Arviointijakson päätteeksi tehdään arviointimistio/-lausunto, joka julkaistaan verkossa. Kielteisellä lausunnolla toivotaan olevan ohjaava vaikutus. Ei haluttu kuitenkaan lailla säätää mahdollisuutta kieltää yrityskauppoja kokonaan.

Tehtävä 3: Jokaisen viranomaisen tai julkisen sektorin toimijan on julkaistava tiedot vuosittain ostamastaan mainonnasta mediapalveluntarjoajittain eriteltynä. Traficom tuottaa vuosittain raportin valtionmainonnasta. Raportin tarkempi sisältö, muoto ja laajuus on jätetty EMFA:ssa avoimeksi. Myöskään velvollisuutta ylläpitää tai julkaista tietokantaa ei ole määritetty. Ensimmäinen raportti julkaistaan vuoden 2027 alkupuolella koskien vuoden 2026 tietoja.

Seuraavaksi Jokinen valotti uuden Mediapalvelulautakunnan (EBMS) toimintaa. EBMS korvasi aiemman yhteistyöelimen ERGA:n. EBMS:n tehtävänä on neuvoa ja tukea komissiota sekä edistää EU:n medialainsäädännön tehokasta ja johdonmukaista soveltamista. Lautakunnalla on 6 alatyöryhmää, joissa on yhteensä noin 20 työkohdetta. Traficom osallistuu lautakunnan työhön resurssien mukaan.

Tämä tarkoittaa käytännössä seurantaroolia, eikä mahdollisuutta aktiiviseen osallistumiseen. Osallistuminen tapahtuu myös lähes aina etänä.

Alustus 3: Hannu Nieminen (professori)

Professori Hannu Nieminen avasi puheenvuorossaan viestintäpolitiikan tutkimuksen tämänhetkisiä trendejä.

Tutkimuksen lähtökohtia:

- Viestintäpolitiikan tutkimus sisältää eri näkökulmia, kuten mediatutkimus, oikeustiede, politiikan tutkimus, taloustiede ja journalismin tutkimus.
- Viestintäpolitiikka on osa yleisempää demokratiapolitiikkaa.
- Tutkimuksen periaatteita ovat muun muassa sanan- ja medianvapaus, tiedolliset ja sivistykselliset oikeudet, oikeus yksityisyyteen, kuluttajansuoja ja tekijänoikeus.
- Tutkimuksen pohjana ovat EU:n arvot (esimerkiksi EU:n perusoikeuskirja ja Suomen perustuslaki).

Kysymyksenasettelu tutkimuksessa ja siihen vaikuttavat tekijät:

- Miten kansalaisten tiedolliset ja viestinnälliset oikeudet toteutuvat tänään? Miksi ne toteutuvat sillä tavalla kuin toteutuvat? Mikä on muuttunut ja miksi?
- Oikeuksien tasavertainen toteutuminen, media- ja viestintäpolitiikan nykytila ja mittaaminen (pääsy, saatavuus, kompetenssi, vuorovaikutus, yksityisyys ym.).
- Mahdollisia vaikuttavia tekijöitä tänä päivänä ovat muun muassa erilaiset teknologiset, sivistykselliset, taloudelliset, poliittiset ja turvallisuuteen liittyvät tekijät.
- Viestintäpolitiikan tavoitteena on saavuttaa tasapaino eri intressien välillä. Tähän välineitä ovat muun muassa lainsäädäntö, itsesääntely ja yhteis-sääntely.

Kansallisen mediapolitiikan mahdollisuudet:

- EU-säädöksiä sovelletaan enenevässä määrin suoraan ilman laajaa kansallista keskustelua ja valmistelua
- Kasvava ongelma ovat AI ja Big Tech sekä näitä tukeva USA:n hallitus
- EU:n keinot valvoa ja toimeenpanna EU:n säädöksiä ovat entistä rajalliset. Erityisesti pienille EU-maille ja pienille media-alan yrityksille EU-sääntelyn velvoitteet ovat raskaita.

Kotimaisen viestintätutkimuksen teemat seuraavat väistämättä isoja trendejä: 80–90-luvut keskittyttiin kansalliseen politiikkaan, 90-luvusta tähän päivään on keskitytty enemmän EU- ja globaaliin politiikkaan.

Tutkimusta rajoittavia tekijöitä ovat muun muassa pieni tutkijayhteisö, projekti-rahoitus ja muuttuva tutkimuskohde. Pitkäjänteinen perustutkimus edellyttäisi pysyvämpää rahoitusta ja isompaa tutkimusyhteisöä.

Ajankohtaisia viestintäpolitiikan tutkimuksen teemoja:

1. Tekijänoikeus ja yksityisyys tekoälyn aikakaudella
2. Disinformaatio, propaganda ja strateginen vaikuttaminen
3. Mediaomistuksen keskittyminen ja sen vaikutukset moniarvoisuuteen
4. Julkisen palvelun median tulevaisuus
5. Kansalaisten sananvapaus
6. Sosiaalisen median/alustojen sääntely

Suomalaisen viestintäpolitiikan tutkimuksen tulevaisuus?

- Vahvuuksia: monitieteinen tutkijaverkosto, aktiivinen kansainvälinen vuorovaikutus ja hyvät suhteet alan toimijoihin
- Haasteita: kasvavat tutkimustarpeet sekä lisääntyvät paineet tutkimusta kohtaan
- Mahdollisuuksia: lisääntyvä yhteistyö media alan toimijoiden kanssa sekä yhteisten tutkimusteemojen pohdinta ja edistäminen

Kooste pyöreän pöydän keskustelusta

Tekoälyn vaikutukset mediakulutukseen/ mediakenttään

- Onko tekoälystä/kielimalleista kilpailijaksi nykyiselle mediakentälle? Tekoälyn vaikutukset mediakentän tuotantotapoihin, työvoimakysymyksiin, median käyttöön jne.
- Googlen tekoäly-yhteenvedot ja niiden vaikutukset uutismedian säilymisen osalta. Dominoiva yhtiö otti nämä käyttöön, mikä on käänteentekevä askel käyttäjän näkökulmasta. Tekoäly uhkaa korvata liikenteen alkuperäisille tiedonlähteille, vaikka ei edes varsinaisesti tuota tietoa.
- Tuleeko lisensointimalleja julkaisijoille, joiden tietoa kielimallit käyttävät, ja jos tulee, kuka sellaiset ideoi, järjestää ja neuvottelee? Miten attribuutio hoidetaan: voidaanko varmistaa, että tekoäly siteeraa korrektisti?
- Demokratian näkökulmasta mediakulutuksen polarisoituminen on iso haaste. On tietty yleisö, joka työn tai harrastuksen puolesta tarvitsee ja on valmis maksamaan laatulehdistä, mutta on myös laajempi yleisö, joka joutuu tyytymään entistä huonompaan ja epäluotettavampaan ilmaiseen tietoon (esim. tekoäly-yhteenvetoihin).

EMFA ja AVMSD

- Tulisi tutkia tarkkaan ja monipuolisesti, miten säädökset (esim. nyt EMFA) toimeenpannaan, miten se onnistuu, ja mitä seurauksia ja vaikutuksia sillä on. Tarvittaisiin pitkäjänteistä tutkimusta, joka tarkastelisi kaikkia relevantteja politiikan prosesseja.
- Sääntelyn kokonaisvaikutusta kotimaiseen mediaan ja laajemmin demokratiaan tulisi arvioida. Huoli siitä, että EU-sääntelystä koituu iso taakka pienille kansallisille ja paikallisille tiedotusvälineille. Isot alustayhtiöt selviävät velvoitteista helpommin ja voivat esimerkiksi lopettaa poliittisen mainonnan julkaisemisen kokonaan.
- EMFA edellyttää vain omistustietojen julkaisemista, mutta ei niiden ilmoittamista viranomaisille. Kyse on siis kansallisesta lisäsääntelystä. Onko tämä turhaa resurssien käyttöä pienille lehdille? Ja piilekö tässä

mahdollinen turvallisuusriski, että tietoja väärinkäytetään, jos poliittiset tuulet kääntyvät?

- Mediaomistuksen keskittyminen on ristiriitainen ilmiö. Toisaalta mediakentän monimuotoisuuden kannalta on tärkeää olla useita pieniä toimijoita, mutta toisaalta konsolidaatio tuottaa vahvempia itsenäisiä toimijoita, joilla on parempi kyky olla vaikuttumatta.
- Tulisiko prominence-sääntely laajentaa kattamaan kaikki journalistinen sisältö? Olisi tärkeää, että myös kaupallinen media voisi hyötyä prominence-sääntelystä.
- Missä määrin sääntelyn toteuttamisessa voidaan ottaa kansalliset tarpeet ja olosuhteet huomioon? Sääntelyn (esim. EMFA ja DSA) monimutkaisuus ja raskaus muodostuu usein kansalliseksi ongelmaksi. Toisaalta sääntelyn raskaus, vaikeus, monimutkaisuus jne. on tunnettu ongelma. Siitä pitäisi käydä keskustelua jo silloin, kun sääntelyä ollaan tekemässä, eikä vasta siinä vaiheessa, kun sitä ollaan toimeenpanemassa kansallisesti.
- Äly-tv:n käyttöliittymiin liittyvät kysymykset ei kansallisella tasolla hallittavissa. Tarvittaisiin kuitenkin EU-tason verkostoitumista, tiedon keruuta ja lobbaamista.
- Ehdotus tutkimusaiheeksi: käyttöliittymiin liittyvä sääntelykokonaisuus. Mikä kaikki EU-sääntely liittyy median käyttöliittymiin?
- Ehdotus tutkimusaiheeksi: sääntelyn siiloutuminen. Tulisi keskittyä ongelman määrittelyihin ja tutkia sitä, mikä on oikeasti ongelma mediakentällä.

Yleisöt, luottamus ja julkisuus

- Ehdotus tutkimusaiheeksi: yleisöt, käyttäjät, erilaiset yhteisöt ja heidän ymmärryksensä, kokemuksensa jne. Tämä olisi tärkeää tulevaisuuden kannalta. Nyt ihmisillä ei esimerkiksi ole kunnollista käsitystä DSA:sta, vaikka ainakin teoriassa se antaa heille oikeuksia ja turvaa. Tarvitaan myös pitkän aikavälin (yli 10 vuotta) tutkimusta. Sen tekeminen on vaikeaa, mutta tärkeää.
- Yleisöjen muuttuva suhde journalismiin ja etenkin Yleen. Mikä on Ylen ja julkisen palvelun arvo suomalaisille? Yleinen ilmiö että luottamus

instituutioihin laskee, mutta mikä osa laskusta Ylen luottamuksessa liittyy erityisesti Yleen, ja mikä taas on osa laajempaa trendiä?

- Yleisötutkimuksessa olisi tärkeää huomioida yleisöt, jotka eivät ole osallisena journalismissa – eivät kuluta sitä, eivätkä ymmärrä journalismin asemaa suhteessa muuhun tietoon. Kyse moniäänisyydestä, mutta myös lehtien elinmahdollisuuksista. Jos (kriittisen) journalismin arvoa ei ymmärretä, paikallisten lehtien laatu heikkenee, kun tulot ohjaavat toimintaa.
- Tärkeätä pitää kansa lukutaitoisena, uteliaana ja kriittisenä. Sellaisena, että he ymmärtävät journalismin arvon. On myös tärkeä ylläpitää päättäjien ja viranomaisten ymmärrystä esimerkiksi julkisuusperiaatteesta, sananvapaudesta ja medialukutaidosta.
- Tarvitaan monipuolista mediakasvatusta ja medialukutaitoa. On huomioitava eri tavat käyttää mediaa eri konteksteissa sekä median nopeasti muuttuva kenttä.

Moniääninen julkinen keskustelu

- Tunnetaan hyvin kansalaisten sananvapauteen liittyvät ongelmat (esim. painostus), mutta niiden pelkkä esille tuominen ei riitä. Tarvitaan konkreettisia ratkaisuja. Mitkä keinot tukisivat osallistumista julkiseen keskusteluun?
- Mediayhtiöiden pitäisi tehdä oma osansa siinä, että avataan journalismin tehtävää yhteiskunnassa, ja siinä, miten ihmisiä kuullaan ja otetaan mukaan keskusteluun. On kehitettävä moniäänistä julkisuutta niin, että riskit osallistumiseen eivät ole suuret.
- Vihapuhetta, häirintää jne. on tutkittu paljon, mikä on hyvä asia. Tutkimuksen ongelmana on kuitenkin pistemäisyys, hankesidonnaisuus, yksittäiset kampanjat ja niin edelleen. Tulisi tutkia pitkäjänteisemmin ja tunnistaa laajempi poliittinen konteksti.
- Haasteena on, että monet aiheet ovat politisoituja. Nykyinen hallitus suhtautuu hyvin eri tavalla esimerkiksi vihapuheeseen kuin edellinen hallitus, ja esimerkiksi OKM:ssä on lakkautettu vihapuheen vastaista työtä.

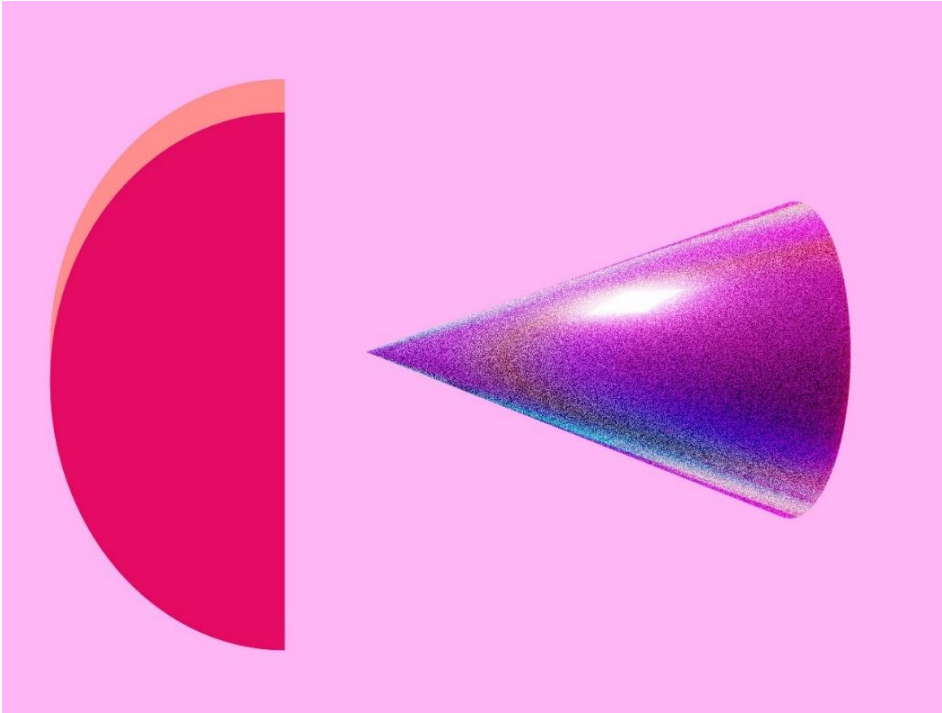
- Vihapuheen takia tutkijat vaikenivat tietyistä aiheista, eivätkä yliopistot tue tässä riittävästi.

Yhteistyötä eri toimijoiden välillä

- Medialukutaito on hyvä aihe ja mahdollisuus yhteistyölle.
- Liike-elämän toimijoiden ja järjestöjen on hyvä olla mukana yhteistyökuvi-
oissa. Niiden kautta aukeaa uusia ovia ja näkökulmia.
- Kansalaisjärjestöt voivat avustaa tutkijoita omalla tutkimustoiminnallaan ja perinteisemmällä aktivismilla. Yhteisissä seminaareissa taas voidaan jal-
kauttaa tutkittua tietoa.

Muita mainittuja viestintäpolitiikan tutkimusaiheita tai niihin liittyviä ky- symyksiä

- Ehdotus tutkimusaiheeksi: Ukrainan mediatodellisuus, ja mitä oppeja sieltä voitaisiin ammentaa kriisien aikaiseen viestintään ja disinformaation torjuntaan.
- Ehdotus tutkimusaiheeksi: Miten Suomen NATO-jäsenyys vaikuttaa turval-
lisuuskysymyksiin liittyvään tiedonsaantiin, kun emme ole enää pelkästään
Suomen puolustusvoimien alaisuudessa, vaan kuviossa ovat mukana myös
USA:n ja muiden kansainvälisten toimijoiden intressit?
- Tietoperustan rapautuminen, maksullisten tietojen/sisältöjen saatavuus ja
tilastokeskuksen mediakäyttöön liittyvien tilastojen lopettaminen ovat
haasteita tutkimukselle. Nämä on ratkaistava tutkijoiden ja alan toimijoi-
den yhteistyönä.
- Suomessa mediatutkijoilla on hyvät välit suomalaisiin ja kansainvälisiin
tutkijoihin ja alan toimijoihin. Eniten kehitettävää on yhteyksissä alustayri-
tyksiin. Alustayrityksiä on vaikea lähestyä yksittäisenä suomalaisena tutki-
jana. Tarvittaisiin laajempaa kansainvälistä yhteistyötä, ja ehkä jopa valti-
onhallinnon tai EU-tason yhteistyötä ja koordinoitua yhteyksien avaa-
miseksi.

<https://www.decatutkimus.fi/>